

O sodobni mlajši sovjetski pisateljski generaciji so prihajale k nam bolj skope vesti in informacije in vzrokov za takšno nepoznavanje sodobne sovjetske literature je bilo nedvomno več. Med glavnimi vzroki je bil gotovo Informbiro, ki je za vrsto let pretrgal sleherne kulturne stike med nami in Sovjetsko zvezo, čeprav smo ves čas nekako upravičeno slutili, da mora tudi v Sovjetski zvezi zlagoma potekati zamenjava generacij, da gotovo raste tam nov, talentiran pisateljski rod, ki se v književnosti nedvomno spoprijema z novimi problemi. Kljub vsemu temu pa ni bilo tako lahko najti ključ do teh mladih sovjetskih pisateljev, če bi ga nam ne dal slučajno v roke priznani in najpopularnejši sovjetski pisatelj starejše generacije Konstantin Paustovski s svojim znanim člankom, objavljenim 20. maja 1959. leta v šesti številki *Literaturnaje gazete* pod naslovom »Nesporna in sporna razmišljanja«. V tem obširnem članku, ki ga je bil Paustovski napisal ob kongresu sovjetskih pisateljev in je povzročil s svojimi novimi in odkritimi pogledi na ustvarjalnost vrsto ostrih ugovorov pa tudi odobravanj, beremo tudi naslednje vrstice o ustvarjalnosti najmlajšega sovjetskega pisateljskega rodu:

»Tu ni mogoče naštetih vseh tistih, ki prihajajo kot zamenjava odhajajočemu rodu starejših pisateljev. Toda nekaj imen mladih prozaistov pa moram navesti (pesnike poznam manj). Ti so — Jurij Kazakov, Sergej Nikitin, Natalija Tarasenkova, Vladimir Tendrjakov, Jurij Trifonov, Riči Dostjan, Jurij Bondarev, Josif Dik in še vrsta mladih pisateljev. Malo govorimo morda zato o njih, ker so še malo tiskali...

... Posebno globoka, prozorna in v srce segajoča zavoljo resnice in moči je ta ljudska struja v novelah Kazakova in Nikitina. O Tendrjakovu ne bom govoril, ker se je že izoblikoval in postal priznan pisatelj. Dovolj je, če prebereš, pa čeprav samo dve noveli Kazakova (*Nikiškove skrivnosti* in *Lovski pes Artur*) ter novelo Sergeja Nikitina *Okus žolte vode*, in že se opajaš iz obljubljenih vrelcev ljudskega življenja in poezije. Zrak ogromne in ljubljene dežele in dih naše nenavadne domovine vejata iz teh novel. Tako polnijo čisti in lahni vetrovi naših rek, jezer, gozdov in pašnikov zlat jesenski dan.«

V osmi, avgustovski številki sovjetske literarne revije *Znamja* iz leta 1957 smo zasledili novelo Kazakova *Nikiškove skrivnosti*, vendar pa o avtorju samem ni bilo nikjer nikakršnih podatkov. Sicer nam je že novela sama marsikaj povedala o svojem pisatelju, saj smo začutili v njej precejšen občutek za liričnost in pravljичnost, dalje velik smisel za podrobno in plastično opisovanje daljnega in odmaknjenega sovjetskega Severa za polarnim krogom, ki kljub svoji na zunaj mrtvi hladnosti skriva v sebi vendar toliko toplega življenja in lepote. Iz novele smo nadalje lahko razbrali avtorjev barviti, skoraj bujni stil, ki meji na nekaterih mestih že na ekspresionizem, in občudovali njegovo posrečeno strnitev pravljичnega z resničnim, ki se v noveli prepletata tako logično in kompozicijsko dognano. Skratka, novela Kazakova *Nikiškove skrivnosti* nam je odkrila svojevrstnega ustvarjalca. Vendar pa nas je pri vsem tem razumljivo zanimala tudi čisto človeška, osebna podoba Kazakova, njegovi osebni podatki, ki pa jih ni bilo moč dobiti nikjer. Zato smo napisali Kazakovu pismo s prošnjo, naj nam kaj sporoči o sebi. Kazakov nam je odgovoril in med ostalim v svojem pismu zapisal tole o sebi:

Star sem 32 let, rodil sem se v Moskvi, v delavski družini. Ko sem končal srednjo glasbeno šolo, sem tri leta igral v simfoničnih orkestrih. Leta 1955 sem se vpisal na Literarni inštitut Maksima Gorkega, ki sem ga končal 1958. leta.

Od 1956. leta naprej so pričele izhajati v moskovskih revijah moje novele, leta 1959 pa je pri založbi »Sovjetski pisatelj« izšla moja prva knjiga novel »Na železniški postaji« (Na polustanke).

Zelo veliko svojega časa preživim na popotovanjih po naši velikanski deželi, zdaj živim na Severu, zdaj na Jugu, zdaj v Sibiriji, kajti rad bi čimveč videl in doživel. Zato pa tudi pišem razmeroma malo — v petih letih literarnega dela nisem napisal več kakor kakih dvajset novel.

Moje novele prevajajo v številne evropske jezike.

Romanov in povesti ne pišem.

Še enkrat se zahvaljujem za Vašo pozornost in Vam želim vse najboljše.

Moskva, 15. marca 1960.

J. Kazakov.«

Iz prevedene novele in navedenega pisma lahko razberemo, da imamo v Kazakovu pred seboj mladega, svojevrstnega ustvarjalca, ki resno, predano in odgovorno pojmuje tako svoje literarno delo kot svoj odnos do umetnosti, kar sta vsekakor osnovna pogoja za to, da se utegne razviti iz njega pomembno in upoštevanja vredno ime nove, najmlajše sovjetske književnosti.

Dušan Željeznov

MED KNJIGAMI

JANEZ MENART, ČASOPISNI STIHI

Med številnimi razigranimi domislicami v Menartovi pesniški zbirki* je ena nenadomestljiva: da je namreč Menart zbirko uredil po časnikarski metodi in ji dal ustrezen naslov *Časopisni stih*. S tem domislekom je namreč imenitno razrešil dve nalogi, ki mu jih je zastavilo lirično gradivo, porojeno v razmeroma dolgem časovnem razdobju:

Najprej si že tehnično človek težko predstavlja, kako bi lahko poet raznolike motive smotrno razporedil po tradicionalni dramaturgiji liričnih zbirk, kako bi na primer vskladil drobno, zajedljivo epigramatiko s himničnostjo v nekaterih pesmih ali intimne zapise s široko zasnovanimi poetičnimi študijami in kakšno grafično podobo bi ta popolnoma netradicionalna zbirka imela, če bi se pojavila v tradicionalni obliki. S tem pa, da je gradivo razporejeno po vzorcu časopisnih strani z rubrikami, se je Menartu naenkrat ponudila prilika, da je lahko celotno pisano gradivo funkcionalno razporedil in mu že s samo to razporeditvijo dal tudi primeren pomen. Zdaj te nikakor ne moti, če poleg dolge pesmi najdeš bliskovit epigram ali če se skoraj istočasno srečaš s pesnikovo intimnostjo in panoramo sodobnega sveta. Časopisne slikovitosti smo namreč navajeni in od časopisa pisano razvrstitev gradiva tudi zahtevamo. Seveda pa je bizarna do-

* Janez Menart, *Časopisni stih*. Tokovi časa. Državna založba Slovenije. Ljubljana 1960.